

การประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 20

“เสริมสร้างองค์ความรู้ขับเคลื่อนการศึกษาและบูรณาการข้ามศาสตร์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน”

3 ธันวาคม 2568 ทางออนไลน์โปรแกรม Zoom

ทฤษฎีสีของชาร์ลส์ บลองก์ กับจิตรกรรมภาพดอกไม้ของวินเซนต์ แวน โก๊ะห์ ในปารีสและโพรวองซ์ CHARLES BLANC'S COLOR AND VINCENT VAN GOGH'S FLORAL PAINTING IN PARIS AND PROVENCE

ทิพวัลย์ ยารังผืน

E-mail: tangmoe@gmail.com

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ชัยยศ อิชฎ์วรพันธุ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร

E-mail: chaiyosh@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นไปเพื่อศึกษาการใช้ทฤษฎีสีของชาร์ลส์ บลองก์ผ่านจิตรกรรมภาพดอกไม้ในจิตรกรรมของวินเซนต์แวน โก๊ะห์ ที่วาดในเมืองปารีสและเมืองในโพรวองซ์ ในช่วงปี ค.ศ. 1886 - 1890 โดยมุ่งเน้นการเปรียบเทียบผลงานที่สร้างขึ้นในสองช่วงเวลาและสถานที่สำคัญ ได้แก่ เมืองปารีสและเมืองในโพรวองซ์ ประเทศฝรั่งเศส ร่วมกับลักษณะสภาพแสงในแต่ละสภาพแวดล้อมที่มีต่อผลการใช้ทฤษฎีสีของชาร์ลส์ บลองก์ของศิลปินด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจำนวน 14 ภาพ แบ่งออกเป็นภาพวาดในเมืองปารีสจำนวน 7 ภาพ และภาพวาดที่เมืองในโพรวองซ์ จำนวน 7 ภาพ เพื่อทำการวิเคราะห์ร่วมกับชุดข้อมูลและทฤษฎีที่รวบรวมไว้ พร้อมอภิปรายสรุปผลในรูปแบบการพรรณนา ผลการวิจัยพบว่าวินเซนต์ แวน โก๊ะห์มีความเข้าใจและประยุกต์ใช้ทฤษฎีสีทั้ง 5 หัวข้อของชาร์ลส์ บลองก์ ได้แก่ กฎของสีคู่ตรงข้าม สีขาวและสีดำ การผสมสีทางสายตา สีเสื่อมพราย และสีของแสงอย่างเป็นระบบและมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการเปลี่ยนแปลงการใช้สีสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของลักษณะแสงที่เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพภูมิประเทศของทั้งสองเมือง

คำสำคัญ: วินเซนต์ แวน โก๊ะห์, ทฤษฎีสีของชาร์ลส์ บลองก์, จิตรกรรมภาพดอกไม้

Abstract

This qualitative research examines Vincent van Gogh's floral paintings (1886–1890) to study his application of Charles Blanc's Color Theory, using a sample of 14 paintings, divided into 7 paintings created in Paris and 7 paintings created in Provence. These artworks were

analyzed alongside collected data and theories, with results presented through descriptive narration. The findings reveal that Van Gogh systematically understood and applied all five topics of Blanc's color theory namely: law of complementary colors, white and black, the optical mixture, the vibration of colors, and color of light. Crucially, his evolution in color usage directly correlated with the varying light and geographical conditions of Paris and Provence.

Keywords: Vincent van Gogh, Charles Blanc's color theory, Floral paintings

บทนำ

วินเซนต์ แวน โก๊ะท์ (Vincent van Gogh) เป็นจิตรกรในกลุ่มโปสต์อิมเพรสชันนิสม์ (Post impressionist) ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว โดยเฉพาะการใช้สีที่เป็นเอกลักษณ์ผ่านการศึกษาทฤษฎีสีจากหนังสือในยุคนั้น และค้นพบวิธีการใช้สีคู่ตรงข้าม (Complementary colors) ของตนเอง¹ เมื่อกล่าวถึงศิลปินในยุคเดียวกัน แวน โก๊ะท์เป็นศิลปินที่ใช้เวลาอย่างจริงจังในศึกษาการใช้ทฤษฎีสีในเชิงวิชาการ² เลือกใช้สีด้วยความเข้าใจทฤษฎีสีในกระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน คาดการณ์ถึงผลของการใช้สีอย่างเป็นระบบระเบียบแบบวิทยาศาสตร์ รวมทั้งศึกษาผลงานของศิลปินรุ่นเก่าที่โดดเด่นในการใช้สีประกอบด้วย³ แวน โก๊ะท์จึงไม่ใช่ศิลปินที่วาดภาพแบบฉับพลันแต่เป็นศิลปินที่พัฒนาฝีมือทางเทคนิคอย่างมีวินัย ทดลองใช้วัสดุต่างๆ อย่างมีจุดมุ่งหมาย⁴ (Bernard, B. (1992).

ในเดือนมีนาคม ปี ค.ศ.1886 แวน โก๊ะท์ย้ายมาอาศัยอยู่ที่ปารีส เมืองทางตอนเหนือของฝรั่งเศส⁵ ซึ่งมีความก้าวหน้าทางศิลปะและเป็นแหล่งชุมนุมของศิลปิน เกิดกระแสทางศิลปะรูปแบบใหม่ เช่น อิมเพรสชันนิสม์ (Impressionist) และนีโอ อิมเพรสชันนิสม์ (Neo-impressionist) ที่แตกต่างจากแนวทางศิลปะที่เขาเรียนรู้มาก่อนหน้านี้ คือ แนวทางสัจนิยม (Realism) และการวาดภาพแบบสำนักศิลปะเฮก (Hague School) ในช่วงที่อาศัยอยู่ในปารีสนี้เขาเรียนรู้การวาดภาพและทดลองกับวิธีการแสดงออกของสีต่างๆ ทั้งหมดในช่วงเวลานี้⁶ ความสนใจเรื่องทฤษฎีสีของเขาเริ่มต้นในปี ค.ศ.1884 โดยการอ่านหนังสือไวยากรณ์ของศิลปะและ

¹ Van gogh museum, *Vincent's Colours*, accessed February 20, 2025, available from <https://www.vangoghmuseum.nl/en/art-and-stories/stories/vincent-colours>.

² Alexandra Loske, *Tate: Color: A Visual History*, 122.

³ ชัยยศ อิชฎีวรพันธุ์, *Van Gogh at work*, เข้าถึงเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2568, เข้าถึงได้จาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jfa/article/view/240949>.

⁴ Miruje Vellekoop and others, *Van Gogh at Work* (New Heaven and London: Yale University Press, 2013), 22.

⁵ Bruce Bernard, *Van Gogh* (London, Dornling Kindersley Limited, 1992), 24.

⁶ อินโก เอฟ วอลเธอร์, *แวน โก๊ะท์ 1583 – 1890 นิมิตกับความเป็นจริง*, 2.

การวาดเส้น (Grammaire des arts de Dessin) ของชาร์ลส์ บลองก์ (Charle Blanc) ที่เขียนขึ้นในปี ค.ศ. 1876 ชาร์ลส์ บลองก์เป็นผู้ที่มีอิทธิพลในวงการศิลปะในยุคหนึ่งเนื่องจากทำงานเป็นผู้อำนวยการสถาบันศิลปะ โบซาร์ส (Académie des Beaux-Arts) ในปี ค.ศ. 1848 เขาเขียนหนังสือทางศิลปะหลายเล่มเพื่อนักเรียน ศิลปะและจิตรกรที่ต้องการศึกษาศิลปะอย่างเป็นระเบียบแบบแผน ในหนังสือเล่มที่แวน โกะห์ ศึกษาชิ้นนี้มี เนื้อหาบทที่ 13 กล่าวถึงทฤษฎีสี โดยชาร์ลส์ บลองก์มีความเชื่อว่าสีมีความสำคัญในการแสดงถึงความรู้สึก อารมณ์ ความคิด ความเชื่อในภาพจิตรกรรม และการเรียนรู้หลักการใช้สีคือสิ่งที่ศิลปินสามารถฝึกฝนได้อย่าง เป็นระบบ เขาจึงเสนอทฤษฎีสีเพื่อเสนอแนะเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์งานศิลปะของนักเรียนศิลปะในยุค นั้น โดยแบ่งออกเป็น 5 หัวข้อ คือ 1. กฎของสีคู่ตรงข้าม (Law of Complementary Color) โดยเขาสร้าง วงจรสี (Chromatic Rose) เพื่ออธิบายกฎแห่งสีคู่ตรงข้าม ที่เมื่อนำมาวางเคียงข้างกันแล้วจะเกิดการตัดกัน อย่างพร้อมเพรียง (Simultaneous contrast) ทำให้ทั้งสองสีโดดเด่น และเมื่อนำสีคู่ตรงข้ามมาผสมกันจะท ทำให้เกิดสีโทนม้วน (Broken Color) ศิลปินจึงสามารถวางแผนผลลัพธ์ที่ต้องการให้เกิดในภาพวาดด้วยการใช้ สีให้การส่งเสริม ลดทอน หรือทำให้เป็นกลาง ซึ่งทั้งหมดเกี่ยวข้องกับการทำงานกับสีที่อยู่ข้างเคียง (Relativity of Color) 2. สีขาวและสีดำ (White and Black) ทำหน้าที่แบบไม่ใช่สีในภาพ โดยสีขาวจะทำให้สีข้างเคียง สว่างขึ้น ส่วนสีดำจะทำให้สีข้างเคียงมืดลง ศิลปินจึงสามารถใช้สีขาวและสีดำเป็นที่พักสายตาในภาพ แยกสีที่ ติดกันแต่ควรใช้ในปริมาณเพียงเล็กน้อย 3. การผสมสีทางสายตา (The Optical Mixer) คือปรากฏการณ์ที่ สีสองสีในภาพวาด ผสมกันกันเป็นสีที่สามผ่านในสายตาของผู้ชมที่มองจากระยะไกล ศิลปินจึงสามารถคำนวณ สีที่สามไว้ล่วงหน้า และศิลปินควรเข้าใจทฤษฎีนี้เพื่อลดการใช้สีมากเกินไปในภาพ 4.สีเลื่อมพราย (The Vibration of Colors) คือคุณสมบัติของสีที่สามารถสั่นสะเทือนได้เช่นเดียวกับคลื่นเสียง การใช้สีเดียวกันแต่น้ำหนัก ความเข้มต่างกันจึงทำให้เกิดความระยิบระยับของสีในภาพได้ ศิลปินสามารถสร้างความมีชีวิตชีวาใน ภาพด้วยวิธีการนี้ และ 5. สีของแสง (Color of the Light) ในธรรมชาติแสงเดินทางมาถึงดวงตาของมนุษย์ ด้วยสีที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับสภาพอากาศ ตัวกลาง และช่วงเวลาของวัน ศิลปินควรเลือกใช้ผลลัพธ์ของแสงที่ ถูกต้อง โดยแสงทางเหนือจะเป็นแสงสีน้ำเงินโทนเย็น แสงทางใต้เป็นแสงสีเหลืองและส้มโทนอุ่น รวมทั้งเงา ของวัตถุที่มีสีตรงกันข้ามของแสงและวัตถุด้วย ทั้งหมดนี้ชาร์ลส์ บลองก์อธิบายผ่านการยกตัวอย่างผลงานศิลปะ ของศิลปินที่มีชื่อเสียงในอดีต โดยเน้นผลงานศิลปะของเดอลาครัวซ์ (Delacroix) เป็นหลัก⁷ (Loske, A.) (2019).

แวน โกะห์ใช้วิธีการศึกษาทฤษฎีสี ผ่านภาพหุ่นนิ่ง (Still Life) ที่มีดอกไม้เป็นองค์ประกอบภาพหลัก รวมทั้งภาพวาดภูมิทัศน์ (Landscape) ในสถานที่จริง โดยในช่วงปี ค.ศ.1886 – 1888 ที่อาศัยอยู่ในปารีส เขา ได้วาดภาพดอกไม้ในรูปแบบของหุ่นนิ่งมากกว่า 50 ภาพ เพื่อศึกษาและพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับสีที่มากกว่า

⁷ Misook Song, *Art Theories of Charles Blanc 1813-1882* (Michigan, UMI Research Press, 1984), 77-85.

โทนสีเทา เช่น สีชมพู สีเขียวสว่าง หรือสีเขียวอ่อน สีฟ้าอ่อน สีม่วง สีเหลือง และสีแดงสด⁸ นอกจากนั้นเขาได้เขียนจดหมายถึงน้องชายเพื่อเล่าถึงความมหัศจรรย์ของสีไว้ว่า “ในสีทั้งหลาย จะมีสีที่ทำให้สีของกันและกันเปล่งประกายออกมาได้ เหมือนเป็นคู่รักกัน เติมเต็มซึ่งกันและกันดังคู่สามีและภรรยา”⁹ ด้วยเหตุนี้ภาพจิตรกรรมดอกไม้ของศิลปิน จึงสามารถเป็นหนึ่งในตัวอย่างที่ดีว่าในการอธิบายว่า แวน โก๊ะท์ ใช้ทฤษฎีสีอย่างไร

ต่อมาในเดือนกุมภาพันธ์ ปี ค.ศ.1888 แวน โก๊ะท์ย้ายมาอาศัยในแคว้นโพรวองซ์ (Provance) และอาศัยอยู่ที่นั่นจนถึงปี ค.ศ. 1890 แคว้นโพรวองซ์ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของฝรั่งเศสซึ่งมีแสงสว่างมากกว่าทางตอนเหนือและมีสีของแสงที่แตกต่างจากปารีส ซึ่งอาจได้แรงบันดาลใจมาจากศิลปินรุ่นเก่า เช่น อดอล์ฟ มงตีเซลลี (Adolphe Monticelli) เอมีล ซอลา (Emile Zola) และปอล เซซาน (Paul Cezanne)¹⁰ เมื่อแวน โก๊ะท์เดินทางมาถึงเมืองอาร์ลส์ เขาเปรียบเทียบสถานที่แห่งนี้กับประเทศญี่ปุ่นว่าคล้ายคลึงกัน เนื่องจากเขามีความสนใจในภาพพิมพ์ญี่ปุ่น และจินตนาการว่าที่ญี่ปุ่นมีแสงและสีสันอย่างไร¹¹ ซึ่งในช่วงเวลาที่พำนักอยู่ที่นี่ เขาวาดภาพดอกไม้ในสถานที่จริงมากขึ้น เมื่อมองผ่านแสงที่กระจ่างใส ด้วยการสังเกตต้นแบบอย่างละเอียดทำให้สีที่เขาใช้ในภาพวาดแตกต่างไปจากเดิม รวมถึงสร้างสรรค์ผลงานภาพหุ่นนิ่งชุดสำคัญคือ ดอกทานตะวัน (Sunflowers)¹² สภาพของแสงจากดวงอาทิตย์ที่ทำให้มองเห็นสีสันสดใสนี้เกี่ยวข้องกับการมองเห็นสีที่มนุษย์โดยตรง ตัวอย่างเช่น ในวันที่มีเมฆฝนบนท้องฟ้า แสงส่องลงมาน้อย สีทุกสีที่มองเห็นดูเหมือนจะกลายเป็นสีเทา แม้จะยังมองเห็นสีเขียวของทุ่งหญ้าแต่เป็นสีเขียวคนละแบบกับที่มองเห็นเมื่อตอนท้องฟ้าสดใส มีแสงอาทิตย์¹³ ทำให้สามารถมองเห็นสีที่สดใส ชัดเจนตามไปด้วย ทั้งนี้การเดินทางลงใต้ของแวน โก๊ะท์เป็นผลมาจากในปี ค.ศ.1880 ได้มีการเชื่อมระบบรถไฟในภูมิภาคที่ไกลออกไปทางตอนใต้ของฝรั่งเศสได้รับการขยายและพัฒนาไปยังเมืองและท่าเรือในโพรวองซ์ ศิลปินจึงเริ่มเดินทางมาที่นี้มากขึ้น มีแสงที่สว่างสดใสเป็นพิเศษเพราะทำเลที่ตั้งอยู่บนชายฝั่งทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ในเมืองอาร์ลส์มีทิวทัศน์ที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยสวนผลไม้ ทุ่งข้าวสาลีและไร่ธัญ ส่วนเซนต์-เรมีตั้งอยู่ในพื้นที่ชนบทที่ไม่อุดมสมบูรณ์ เป็นเนินเขาที่ขรุขระและโล่งเตียน มีสวนมะกอกและต้นไซเปรสกระจายไปทั่ว มองเห็นเทือกเขาแอลป์ (Alpilles) ขรุขระอยู่ที่เส้นขอบฟ้า¹⁴

⁸ Vincent van Gogh – The Letters 574, access February 10, 2025, available from <https://vangoghletters.org/vg/letters/let574/letter.html>

⁹ Van gogh musuem, Vincent's Colours, accessed February 20, 2025, available from <https://www.vangoghmuseum.nl/en/art-and-stories/stories/vincents-colours>

¹⁰ Rain Metzger and Ingo F. Walther, Vincent Van Gogh 1853 – 189 (Koln: Taschen 1996), 98.

¹¹ Ingo F.Walther, Vincent Van gogh vision and reality 1853-1890 (Koln: Taschen, 2016), 33.

¹² Derek Fell, Van Gogh's Gardens (New York: Simon & Schuster, 2001), 77.

¹³ ราฟ ฟาบริ, ทฤษฎีสี Color, แปลจาก Color A complete guide for artists, แปลโดย สมเกียรติ ตั้งมโน (กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2536), 49.

¹⁴ Magdalena Dabrowski, French landscape : the modern vision, 1880-1920 [electronic version], accessed August 11, 2025, available from https://assets.moma.org/documents/moma_catalogue_3062_300198569.pdf.

การประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 20

“เสริมสร้างองค์ความรู้ขับเคลื่อนการศึกษาและบูรณาการข้ามศาสตร์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน”

3 ธันวาคม 2568 ทางออนไลน์โปรแกรม Zoom

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาจิตรกรรมภาพดอกไม้ในงานจิตรกรรมของแวน โก๊ะห์ ตั้งแต่ช่วงปี ค.ศ. 1886 -1890 ซึ่งเป็นช่วงที่ศิลปินเริ่มศึกษาและวาดภาพโดยอิงจากทฤษฎีสีในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ของชาร์ลส์ บลองก์ โดยการศึกษาครั้งนี้จะมุ่งเน้นไปที่การใช้ของทฤษฎีสีที่มีต่อการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมภาพดอกไม้ของศิลปิน รวมถึงความแตกต่างของจิตรกรรมภาพดอกไม้ที่วาดขึ้นในระหว่างที่อาศัยอยู่ในปารีส และพรอวองซ์ซึ่งมีลักษณะของแสงแตกต่างกันอย่างชัดเจน โดยการวิจัยครั้งนี้ศึกษาเพื่อเพื่อได้รับความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีสีของชาร์ลส์ บลองก์ที่ปรากฏในภาพจิตรกรรมดอกไม้ของวินเซนต์ แวน โก๊ะห์ และช่วยสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการวาดภาพของวินเซนต์ แวน โก๊ะห์ที่เกิดจากการศึกษา ทดลองด้วยทฤษฎีและการสังเกตอย่างเป็นระบบแบบแผนอย่างเป็นวิทยาศาสตร์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการใช้ทฤษฎีสีของชาร์ลส์ บลองก์ ผ่านจิตรกรรมภาพดอกไม้ในจิตรกรรมของวินเซนต์ แวน โก๊ะห์ ที่วาดในเมืองปารีสและเมืองโนพรอวองซ์

ขอบเขตการวิจัย

ในงานวิจัยนี้มุ่งศึกษาผลงานจิตรกรรมสีน้ำมันของแวน โก๊ะห์ที่มีดอกไม้เป็นองค์ประกอบหลักของภาพ และศิลปินมีความตั้งใจในการสื่อภาพดอกไม้ในรูปแบบเป็นหลัก ในช่วงปี ค.ศ. 1886 – 1890 ที่ศิลปินอาศัยอยู่ในเมืองปารีสและเมืองพรอวองซ์ ซึ่งมีความแตกต่างกันของสภาพภูมิประเทศที่ส่งผลต่อแสงและการมองเห็นสีแตกต่างกันอย่างชัดเจน โดยศึกษาผ่านทฤษฎีสีของชาร์ลส์ บลองก์ จัดประเภทแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ได้แก่ภาพดอกไม้ในงานจิตรกรรมของแวน โก๊ะห์ที่เมืองปารีส จำนวน 7 ภาพ คือ 1.Vase with Red Poppies (1886) 2. Glass with Yellow Roses (1886) 3. Roses and Peonies (1886) 4. Vase with gladioli (1886) 5. Vase with Chinese Asters and Gladioli (1886) 6. Fritillaries in a Copper Vase (1887) 7. Four Cut Sunflowers Gone to Seed (1887) และ ภาพดอกไม้ในงานจิตรกรรมของแวน โก๊ะห์ที่เมืองโนพรอวองซ์ จำนวน 7 ภาพ คือ 1. Spring of Flowering Almond in a Glass (1888) 2. Pink Peach Trees (1888) 3. Oleanders (1888) 4. Vase with Fifteen Sunflowers (1888) 5. Irises (1889) 6. Vase with Irises (1889) 7. Almond Blossom (1890)

ภาพที่ 1 ภาพที่ 2 ภาพที่ 3 ภาพที่ 4 ภาพที่ 5 ภาพที่ 6 ภาพที่ 7

ภาพที่ 1 กลุ่มตัวอย่างภาพดอกไม้ในงานจิตรกรรมของแวน โก๊ะห์ที่เมืองปารีส

ที่มา: จัดทำขึ้นโดยผู้วิจัย

ภาพที่ 1 ภาพที่ 2 ภาพที่ 3 ภาพที่ 4 ภาพที่ 5 ภาพที่ 6 ภาพที่ 7

ภาพที่ 2 กลุ่มตัวอย่างภาพดอกไม้ในงานจิตรกรรมของแวน โก๊ะห์ที่เมืองไนโพรวองซ์

ที่มา: จัดทำขึ้นโดยผู้วิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)
2. ขั้นตอนการวิจัยประกอบด้วย
 - 2.1. รวบรวมผลงานจิตรกรรมสีน้ำมันภาพหุ่นนิ่งของแวน โก๊ะห์ที่มีดอกไม้เป็นองค์ประกอบหลักของภาพในช่วงปี ค.ศ. 1886 – 1890
 - 2.2 รวบรวมหนังสือ ตำรา เอกสาร บทความ ตำราวิชาการที่เกี่ยวข้อง
 - 2.3 นำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวม มาจัดกลุ่ม วิเคราะห์และเชื่อมโยง
 - 2.4 สรุปผลการวิจัยและเขียนรายงานการวิจัย
 - 2.5 เผยแพร่งานวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการศึกษาข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ หนังสือ งานวิจัย บทความวิชาการ และข้อมูลจากพิพิธภัณฑ์และหอศิลป์ที่มีความน่าเชื่อถือ ทั้งในรูปแบบฐานระบบข้อมูลออนไลน์และออฟไลน์ นอกจากนี้ในเดือนมิถุนายน ปี พ.ศ. 2568 ผู้วิจัยได้เยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ Van Gogh museum ประเทศเนเธอร์แลนด์ และพิพิธภัณฑ์ Musée d'Orsay ประเทศฝรั่งเศสที่จัดแสดงภาพดอกไม้ของแวน โก๊ะห์ นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับประวัติและรวบรวมผลงานอื่นๆ ของศิลปิน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาเกี่ยวกับความเข้าใจและการศึกษาทฤษฎีสีของชาร์ลส์ บลองก์ของ วินเซนต์ แวน โก๊ะห์ในสภาพภูมิประเทศที่ส่งผลต่อแสงและการมองเห็นสีแตกต่างกัน โดยพิจารณาร่วมกับชุดข้อมูลและทฤษฎีที่รวบรวมไว้ พร้อมอภิปรายสรุปผลในรูปแบบการพรรณนา

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ความเข้าใจการใช้ทฤษฎีสีในกลุ่มตัวอย่างจากในปารีสและเมืองในโพรวองซ์ที่ ละกลุ่ม โดยทฤษฎีสีของชาร์ลส์ บลองก์แบ่งออกเป็น 5 หัวข้อได้แก่ กฎของสีคู่ตรงข้าม สีขาวและสีดำ การ ผสานสีทางสายตา สีเลื่อมพราย และสีของแสง นอกจากนั้นยังทำการวิเคราะห์ ลักษณะของสภาพแสงใน สภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อภาพวาดในกลุ่มตัวอย่างจากในปารีสและเมืองในโพรวองซ์ แล้วนำผลการวิเคราะห์ จากทั้งสองกลุ่มมาเปรียบเทียบกัน ร่วมกับสภาพการณ์ทางสังคมและพัฒนาการ ประวัติชีวิตของศิลปินแล้วทำ การวิเคราะห์แสดงรายละเอียดโดยสรุปได้ในตารางดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้ทฤษฎีสีของแวน โก๊ะห์ ในปารีสและโพรวองซ์

ชื่อภาพ	สถานที่	กฎของสี คู่ตรงข้าม	สีขาวและ สีดำ	การผสมสี ทาง สายตา	สีเลื่อม พราย	สีของแสง
1. Vase with Red Poppies (1886)	ปารีส	พบ	พบ		พบ	
2. Glass with Yellow Roses (1886)	ปารีส	พบ			พบ	พบ
3. Roses and Peonies (1886)	ปารีส	พบ	พบ		พบ	
4. Vase with gladioli (1886)	ปารีส	พบ			พบ	
5. Vase with Chinese Asters and Gladioli (1886)	ปารีส		พบ	พบ	พบ	
6. Fritillaries in a Copper Vase (1887)	ปารีส	พบ		พบ	พบ	
7. Four Cut Sunflowers Gone to Seed (1887)	ปารีส	พบ	พบ	พบ	พบ	พบ
8. Spring of Flowering Almond in a Glass (1888)	โพรวองซ์	พบ	พบ			พบ
9. Pink Peach Trees (1888)	โพรวองซ์	พบ	พบ	พบ	พบ	พบ
10. Oleanders (1888)	โพรวองซ์	พบ	พบ		พบ	พบ
11. Vase with Fifteen Sunflowers (1889)	โพรวองซ์		พบ		พบ	
12. Irises (1889)	โพรวองซ์	พบ	พบ		พบ	พบ
13. Vase with Irises (1889)	โพรวองซ์	พบ	พบ		พบ	พบ
14. Almond Blossom (1890)	โพรวองซ์		พบ		พบ	

จากตารางพบว่าภาพ Four Cut Sunflowers Gone to Seed (1887) และภาพ Pink Peach Trees (1888) สามารถแสดงแทนการใช้ทฤษฎีสีทุกหัวข้อ และทุกภาพในกลุ่มตัวอย่างสามารถอธิบายความเข้าใจในการใช้ทฤษฎีสีร่วมกันอย่างน้อย 3 หัวข้อขึ้นไป โดยในกลุ่มตัวอย่างในเมืองปารีส ศิลปินประยุกต์ใช้สีเลื่อมพรายในทุกภาพ และใช้หลักของกฎของสีคู่ตรงข้ามมากเป็นลำดับต่อมา ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เมืองไนโพรวองซ์ นั้นพบว่าศิลปินประยุกต์ใช้หลักการของสีขาวและสีดำทุกภาพ และใช้สีเลื่อมพรายมากเป็นลำดับต่อมา เมื่อพิจารณาร่วมกันทั้งสองกลุ่มตัวอย่างจะพบว่าทฤษฎีสีเลื่อมพรายถูกใช้อย่างต่อเนื่อง เช่นเดียวกับกฎของสีคู่ตรงข้าม ส่วนสีขาวและสีดำถูกพัฒนาการใช้เป็นลำดับต่อเนื่อง เช่นเดียวกับสีของแสง ส่วนการผสมสีทางสายตาคงถูกใช้เพียงช่วงเวลาหนึ่งเท่านั้น

นอกจากนั้นผู้วิจัยพบว่าศิลปินมีความสนใจต่อสภาพแวดล้อมที่มีลักษณะของสภาพแสงแตกต่างกันนี้ สามารถสังเกตได้จากการเปรียบเทียบความสว่างของกลุ่มตัวอย่างจากทั้งสองเมือง จะพบว่าภาพในเมืองปารีสมีความมืดมากกว่าภาพเมืองไนโพรวองซ์อย่างเห็นได้ชัด ซึ่งเป็นผลมาจากการรับรู้แสงที่มีต่อตัวแบบของศิลปิน แสงทางตอนเหนือเป็นแสงเย็น ส่งผลให้ลักษณะของสีและเงาของตัวแบบไม่ชัดเจน ส่วนแสงทางตอนใต้เป็นแสงใต้ สีเหลือง สามารถส่องสว่างจ้าในตอนกลางวัน สะท้อนความสดของสีในตัวแบบได้อย่างชัดเจน เมื่อการรับรู้ภาพจากตัวแบบแตกต่างกัน จึงส่งผลให้ศิลปินใช้ชุดสีที่แตกต่างกันและแสดงลักษณะแสงที่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

เมื่อพิจารณาประกอบกันจากสองกลุ่มตัวอย่าง จะพบว่าศิลปินเริ่มต้นศึกษาการใช้ทฤษฎีสีในเมืองปารีสอย่างมีระบบจากนั้นสามารถถ่ายทอดความเข้าใจร่วมกับความสนใจที่มีต่อปรากฏการณ์ของแสงที่สว่างมากขึ้นในแคว้นโพรวองซ์ โดยศึกษาหัวข้อสีเลื่อมพรายในการวาดภาพอย่างต่อเนื่อง พบมากที่สุดในการระบายสีพื้นหลังของภาพเพื่อสร้างความเคลื่อนไหวให้เกิดในภาพ และในองค์ประกอบของกลีบดอกไม้และใบไม้โดยมีผลสืบเนื่องมาจากความถนัดในการวาดภาพแบบช่างสกุลเฮกและอิทธิพลของอิมเพรสชันนิสม์ในปารีส ส่วนกฎของสีคู่ตรงข้ามถูกนำมาใช้อย่างต่อเนื่องอันดับถัดมา เพื่อสร้างการตัดกันอย่างพร้อมเพรียงของสีสร้างความเด่นชัดของสีให้เกิดขึ้น รวมทั้งการใช้สีคู่ตรงข้ามเพื่อลดทอนสีที่ระบายหรือทำให้สีนั้นเป็นโทนสีหม่น หัวข้อสีขาวและสีดำนั้นถูกใช้ในภาพวาดที่เมืองไนโพรวองซ์ทุกภาพ โดยมีส่วนสนับสนุนการใช้กฎของสีคู่ตรงข้ามและสีเลื่อมพราย โดยสีขาวที่ถูกระบายเคียงข้างบนกันกลีบดอกไม้และบริเวณที่ได้รับแสงโดยไม่ผสมสี ช่วยขับเน้นความสดใสของสีหลักที่อยู่ใกล้เคียงให้เด่นชัดขึ้นซึ่งช่วยส่งเสริมการเสริมบทบาทของกฎของสีคู่ตรงข้าม ในทางกลับกันการใช้สีดำเป็นเส้นร่างรูปทรงหรือสร้างเงาในปริมาณเล็กน้อย ช่วยให้ภาพมีขอบเขตและมีมิติความลึกทำให้สีที่อยู่ใกล้เคียงดูเข้มขึ้นหรือมีความคมชัดมากขึ้น ซึ่งส่งผลต่อการรับรู้ความลึกของภาพให้ชัดเจนขึ้น และยังช่วยให้สีเลื่อมพรายในภาพสีดูมีมิติและน่าสนใจยิ่งขึ้น ในหัวข้อการผสมสีทางสายตาคงถูกนำมาใช้เพียงช่วงหนึ่งเท่านั้นไม่ถูกนำมาใช้อย่างต่อเนื่อง ส่วนสีของแสงนั้นพบว่า

การประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 20

“เสริมสร้างองค์ความรู้ขับเคลื่อนการศึกษาและบูรณาการข้ามศาสตร์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน”

3 ธันวาคม 2568 ทางออนไลน์โปรแกรม Zoom

ศิลปินใช้หลักการนี้มากขึ้นเมื่อเดินทางมายังเมืองโนโพรวองซ์ ซึ่งตรงกับลักษณะของแสงในเมืองโพรวองซ์ที่แสงมีความสว่างที่สามารถทำให้สีสันเกิดความสดใสและเด่นชัดในตัวเอง ส่งผลให้ภาพวาดมีความสว่างและสีที่ใช้ระบายในภาพมีความใกล้เคียงกับสีบริสุทธิ์ หรือสามารถแสดงออกถึงสีสันในตนเองอย่างเด่นชัด ภาพที่วาดในสีโทนมืดไม่ปรากฏอีกในการวาดภาพที่เมืองโนโพรวองซ์

ข้อเสนอแนะ

1. ผลการวิจัยสามารถนำผลของการวิจัยไปเผยแพร่เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการวาดภาพของ วินเซนต์ แวน โก๊ะท์ที่เกิดจากการศึกษา ทดลองอย่างเป็นวิทยาศาสตร์และคาดการณ์ผลลัพธ์ของสีในภาพอย่างเป็นระบบในสังคมไทยต่อไป
2. ในการศึกษาวิจัยต่อไปควรขยายขอบเขตการศึกษาของงานวิจัย ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลงานจิตรกรรมในประเภทอื่นของแวน โก๊ะท์ คือ ภาพหุ่นนิ่ง ภาพภูมิทัศน์ และภาพบุคคล เพื่อทำความเข้าใจพัฒนาการทางศิลปะของศิลปินในบริบทที่กว้างขึ้น และสามารถศึกษาการเปรียบเทียบทฤษฎีชาร์ลส์ บลองก์ กับทฤษฎีสีในปัจจุบัน เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ที่ทันสมัย และสามารถสังเคราะห์หลักทฤษฎีสีให้เป็นแนวทางที่ศิลปินสามารถนำมาใช้ได้จริงในงานจิตรกรรมปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- ชัยยศ อธิวัตรพันธ์. (2556). *Van Gogh at work*. สืบค้น กุมภาพันธ์ 20, 2568 จาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jfa/article/view/240949>
- ราฟ ฟาบรี. (2536). *ทฤษฎีสี Color*. แปลโดย สมเกียรติ ตั้งมโน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- อินโก เอฟ วอลเธอร์. (2552). *แวน โก๊ะท์ 1583 – 1890 นิมิตกับความเป็นจริง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เดอะเกรทไพนอาร์ท.
- Bernard, B. (1992). *Van Gogh*. London: Dornling Kindersley Limited,
- Dabrowski, M. (1999). *French landscape: the modern vision, 1880-1920*. Accessed August 11, 2025 available from https://assets.moma.org/documents/moma_catalogue_3062_300198569.pdf.
- Fell, D. (2001). *Van Gogh's Gardens*. New York: Simon & Schuster.
- Loske, A. (2019). *Tate: Color: A Visual History*. London: ILEX.
- Song, M. (1984). *Art Thories of Charles Blanc 1813-1882*. Michigan: UMI Research Press.
- Vellekoop, M., & others. (2013) *Van Gogh at Work*. New Heaven and London: Yale University Press.

การประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 20

“เสริมสร้างองค์ความรู้ขับเคลื่อนการศึกษาและบูรณาการข้ามศาสตร์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน”

3 ธันวาคม 2568 ทางออนไลน์โปรแกรม Zoom

Vincent van Gogh – The Letters 574. (2024). Accessed February 10, 2025 available from

<https://vangoghletters.org/vg/letters/let574/letter.html>.

Vincent's Colours. (n.d.). Accessed February 20, 2025 available from

<https://www.vangoghmuseum.nl/en/art-and-stories/stories/vincent's-colours>.

Walther, I. F., & Metzger, R. (1996) Vincent Van Gogh 1853 – 1890. Köln: Taschen.

Walther, I. F. (2016). *Vincent Van Gogh vision and reality 1853-1890*. Köln: Taschen.